

उच्च व्यवसायिक शिक्षण घेणाऱ्या राज्यातील अल्पसंख्याक
विद्यार्थ्यांकरिता शिष्यवृत्ती योजना लागू करण्याबाबत.

SCHOLARSHIPS

महाराष्ट्र शासन

अल्पसंख्याक विकास विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक: अविवि-२००९/प्र.क्र. ४६/०९/का.१

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- ५ फेब्रुवारी, २००९.

शासन निर्णय :-

राज्य शासनाने अल्पसंख्याक लोकांसमूह म्हणून घोषित केलेल्या राज्यातील मुस्लिम, बौद्ध, जैन, ख्रिश्चन, शीख व पारसी या समाजातील उच्च व्यवसायिक शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे इतर बहुसंख्य समाजाच्या उमेदवारांच्या तुलनेत असलेले व्यस्त प्रमाण लक्षात घेवून अल्पसंख्याक समाजातील होतकरू व गुणवत्ताधारक विद्यार्थ्यांना उच्च व्यवसायिक शिक्षण घेण्यास प्रेरित करण्यासाठी एक शिष्यवृत्ती योजना राबविण्याची बाब राज्य शासनाच्या विचारार्थीन होती. या अनुषंगाने राज्य मंत्रिमंडळाच्या निर्देशाद्वारे मा. मंत्री, अल्पसंख्याक विकास यांच्या अध्यक्षतेखाली नियुक्त करण्यात आलेल्या मंत्रिमंडळ उपसमितीने सूचित केल्यानुसार अल्पसंख्याक समाजातील उच्च व्यवसायिक शिक्षण घेणाऱ्या अर्थिकदृष्ट्या कमकुवत व गुणवत्ताधारक विद्यार्थ्यांकरिता पुढीलप्रमाणे शिष्यवृत्ती योजना कार्यान्वित करण्यास शासन मंजूरी देत आहे :-

अ) योजनेची व्याप्ती :- अभियंत्रिकी अभ्यासक्रम (पदवी व पदविका), वैद्यकीय अभ्यासक्रम, औषध निर्माणशास्त्र अभ्यासक्रम (पदवी व पदविका), एचएमसीटी अभ्यासक्रम, वास्तुशास्त्र अभ्यासक्रम, पदव्युत्तर व्यवस्थापन अभ्यासक्रम, पदव्युत्तर संगणक अभ्यासक्रम, सनदी लेखापाल अभ्यासक्रम, विधीविषयक अभ्यासक्रम, कृषि विषयक अभ्यासक्रम, दंत वैद्यक अभ्यासक्रम, आयुर्वेदीक अभ्यासक्रम, होमियोपॅथिक अभ्यासक्रम, युनानी अभ्यासक्रम, परिचारक/परिचारिका अभ्यासक्रम, भौतिक उपचार अभ्यासक्रम, दुग्ध व्यवसाय अभ्यासक्रम व मत्स्य व्यवसाय अभ्यासक्रम इ. अभ्यासक्रमांमध्ये शिक्षण घेत असलेल्या राज्यातील अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ अनुज्ञेय असेल.

ब) योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी संचालक, वैद्यकीय शिक्षण तसेच संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्या अधिपत्याखाली अल्पसंख्याक कक्षांची निर्मिती :- या शिष्यवृत्ती योजनेच्या परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी संचालक (वैद्यकीय शिक्षण), वैद्यकीय शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व संचालक (तंत्र शिक्षण) तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिनस्त दोन प्रमुख कार्यालया मध्ये स्वतंत्र अल्पसंख्याक कक्ष निर्माण करण्यात येतील. तसेच संचालक (तंत्र शिक्षण) तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अधिपत्याखालील राज्यातील ६ विभागीय कार्यालयात स्वतंत्र अल्पसंख्याक कक्ष निर्माण करण्यात येतील. दोन प्रमुख कार्यालयात अल्पसंख्याक कक्ष निर्माण करण्यासाठी एकूण रु.१०,५६,०००/- तर सहा विभागीय कार्यालयात अल्पसंख्याक कक्षांच्या निर्मितीसाठी एकूण रु.१३,६८,०००/- एवढा निधी उपलब्ध करून दिला जाईल. या कक्षाच्या निर्मितीसाठी लागणारा कंत्राटी कर्मचारीवृंद, यंत्रसामग्री, संगणक, प्रिंटर, फॅक्स मशीन, स्कॅनर इ. च्या खरेदीसाठी लागणारा प्रशासकीय खर्च विचारात घेवून आवश्यक ते अंदाजपत्रक संबंधित मुख्य कार्यालये व विभागीय कार्यालयांना अल्पसंख्याक विकास विभागास सादर करावयाचे आहे.

१०) अल्पसंख्याक अर्थशास्त्रज्ञांचे उत्पन्नाचे प्रानजापत्र हे उच्च-प्रमाणण उत्पन्नाचे प्रानजापत्राच्या प्रमाणानुसार आढे. नाकरी करणाऱ्या पालकांच्या बाबतीत नियावल्याकडून उत्पन्नाचा अल्पसंख्याक अर्थशास्त्रज्ञांचे उत्पन्न कर भरत असल्याचे आयकर विवरणपत्राची मन्व्यप्रत देण्यात येण्याची गरज आहे.

११) या योजनेत ३० टक्के जागा मुलींसाठी राखून ठेवण्यात येतील.

१२) राखून ठेवल्या गेलेल्या अल्पसंख्याक समाजातील मुलींची संख्या लाभार्थीमध्ये कमी असल्यास त्या अल्पसंख्याक समाजातील अल्पसंख्याक मुलींना या जागा समायोजित कराव्यात.

१३) विद्यार्थ्यांकडून शिष्यवृत्ती याजनेच्या काणत्याही अटी व शर्तीचा भंग झाल्यास शिष्यवृत्ती रद्द करणयात येईल. अथवा संपुष्टात आणण्यात येईल. या योजनेच्या अटीचा भंग झाला असल्याची शासनाची खात्री पटल्यास गरीब विद्यार्थ्यांची शिष्यवृत्ती रद्द करण्यात येईल.

१४) जर एखाद्या विद्यार्थ्यांस चुकीच्या माहितीच्या आधारे शिष्यवृत्ती दिली गेल्याचे निदर्शनास आल्यास त्या विद्यार्थ्यांची शिष्यवृत्ती तात्काळ रद्द करण्यात येईल व त्यास प्रदान करण्यात आलेल्या शिष्यवृत्तीच्या रकमेची वसूली करण्यात येईल.

१५) योजनेची प्रसिध्दी, शिष्यवृत्ती अर्जांची उपलब्धता व योजनेच्या अंमलबजावणीची कार्यपध्दती:- या योजनेची जाहिरात व प्रसिध्दी "अल्पसंख्याकांच्या समस्यांबाबत संशोधन, प्रशिक्षण व योजनांना प्रसिध्दी" या योजनेमध्ये प्रसिध्दी व इतर बाबींसाठी राखून ठेवलेल्या तरतुदीतून तसेच इतर उपलब्ध तरतुदीतून करण्यात येईल. ही प्रसिध्दी राज्यातील प्रमुख वृत्तपत्रातून तसेच अल्पसंख्याक बहूल क्षेत्रातील मोठ्या खपाच्या वृत्तपत्रातून व अल्पसंख्याक भाषातील वृत्तपत्रातून करण्यात येईल. या जाहिरातीमध्ये शिष्यवृत्ती मिळण्यास पात्र ठरणाऱ्या संबंधित विद्यार्थ्यांचे राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडण्याबाबत सूचित करण्यात येईल.

या योजनेतर्गत शिष्यवृत्तीच्या अर्जाचा नमुना महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला आहे. तसेच शिष्यवृत्ती अर्जाची मर्यादीत प्रमाणात छपाई देखील राज्य शासनाकडून करण्यात आली आहे. छापील शिष्यवृत्ती अर्ज सर्व जिल्हाधिकारी कार्यालये, जिल्हा परिषद कार्यालये, महाराष्ट्र राज्य अल्पसंख्याक आयोग, मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळ व मिटकॉन यांच्या कार्यालयात वितरणासाठी मोफत उपलब्ध करून देण्यात येतील. शिष्यवृत्ती मिळण्यासाठी इच्छुक असलेल्या संबंधित अल्पसंख्याक उमेदवारांनी शासनाच्या संकेतस्थळावून शिष्यवृत्ती अर्जाचा नमुना डाऊनलोड करावयाचा आहे अथवा वर नमूद केलेल्या शासकीय कार्यालयामधून छापील अर्ज उपलब्ध करून घेऊन अर्जासोबत आवश्यक असलेले कागदपत्रे जोडून पूर्ण भरलेले अर्ज दि.२६.२.२००९ पूर्वी ते शिकत असलेल्या महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांकडे सादर करावयाचे आहेत. वैद्यकीय शिक्षण घेत असलेल्या उमेदवारांचे अर्ज संबंधित महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांनी संचालक, वैद्यकीय शिक्षण यांच्याकडे दि.२६.२.२००९ पूर्वी सादर करावयाचे आहेत, तर वैद्यकीय शिक्षण वगळता उर्वरित उच्च व्यवसायिक अभ्यासक्रमामध्ये शिक्षण घेत असलेल्या उमेदवारांचे अर्ज संबंधित महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांनी दि.०४.०३.२००९ पूर्वी सहासंचालक, तंत्र शिक्षण यांच्याकडे सादर करावयाचे आहेत. वैद्यकीय शिक्षण वगळता उर्वरित उच्च व्यवसायिक अभ्यासक्रमामध्ये शिक्षण घेत असलेल्या उमेदवारांकडून प्राप्त झालेल्या अर्जांची प्राथमिक छाननी संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्या अधिनस्त असलेल्या सहा विभागीय कार्यालयात निर्माण करण्यात आलेल्या अल्पसंख्याक कक्षांना करून आपल्या शिफारशीसह संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्या अधिनस्त असलेल्या प्रमुख कार्यालयातील अल्पसंख्याक कक्षांकडे दि.०३.३.२००९ पूर्वी पाठवावयाचे आहेत. वैद्यकीय शिक्षण घेत असलेल्या उमेदवारांकडून प्राप्त झालेल्या अर्जांची छाननी संचालक, वैद्यकीय शिक्षण यांच्या अधिनस्त असलेल्या मुख्य कार्यालयातील अल्पसंख्याक कक्षाने करावयाची आहे. नदरतऱ्या या शासन निर्णयाद्वारे विहित केलेल्या अटी व शर्तीनुसार शिष्यवृत्ती मिळण्यास पात्र ठरणाऱ्या उमेदवारांकडे

क) उपलब्ध शिष्यवृत्तींची संख्या :- वैद्यकीय शिक्षण घेणाऱ्या राज्यातील अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांकरिता सन २००८-०९ या वर्षात एकूण २२५३ शिष्यवृत्ती उपलब्ध करून देण्यात येतील, तर वैद्यकीय शिक्षण वगळता उर्वरित उच्च व्यवसायिक अभ्यासक्रमामध्ये शिक्षण घेत असलेल्या अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांकरिता एकूण १९४९५ शिष्यवृत्ती उपलब्ध करून देण्यात येतील. राज्य शासनाने धार्मिक अल्पसंख्याक लोकसमूह म्हणून घोषित केलेल्या अल्पसंख्याक समाजाच्या राज्यातील लोकसंख्येच्या प्रमाणानुसार खालीलप्रमाणे अभ्यासक्रम निहाय शिष्यवृत्ती प्रदान करण्यात येतील.

राज्यातील अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रम निहाय वितरित करावयाच्या शिष्यवृत्तींचा तपशील

अ.क्र.	अल्पसंख्याक लोकसमूह	वैद्यकीय शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकरिता असलेल्या शिष्यवृत्तींची संख्या	वैद्यकीय शिक्षण वगळता उर्वरित उच्च व्यवसायिक शैक्षणिक अभ्यासक्रमात शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांकरिता शिष्यवृत्तींची संख्या
१	मुस्लिम	१,२२७	१०,६२५
२	बौद्ध	६८७	५,९४६
३	ख्रिश्चन	१३५	१,१७०
४	जैन	१५८	१,३६५
५	शीख	२३	१९५
६	पारसी	२३	१९४
	एकूण	२,२५३	१९,४९५

ड) योजनेच्या अटी व शर्ती :-

- सन २००८-०९ या वर्षात नव्याने प्रवेश घेतलेल्या अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांना ही शिष्यवृत्ती योजना लागू असेल मात्र केंद्र शासनाने सुरु केलेल्या गुणवत्ता-नि-साधन आधारित शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ ज्या अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांना मिळत असेल त्यांना या योजनेचा लाभ देता येणार नाही.
- उपरोक्त अ मध्ये नमूद केलेल्या विविध अभ्यासक्रमामध्ये सामाईक प्रवेश चाचणीद्वारे (सीईटी) प्रवेश घेतलेले विद्यार्थी या योजनेसाठी पात्र ठरतील.
- जे विद्यार्थी सामाईक प्रवेश चाचणी (सीईटी) न देता उक्त अभ्यासक्रम शिकत असतील, ते विद्यार्थी देखील या योजनेचा लाभ घेण्यास पात्र ठरू शकतील. तथापि, अशा विद्यार्थ्यांची निवड त्यांनी उच्च माध्यमिक / पदवी परीक्षांमध्ये प्राप्त केलेल्या गुणांनुसार गुणवत्तेवर आधारित राहिल.
- संबंधित अल्पसंख्याक विद्यार्थी ज्या शैक्षणिक अभ्यासक्रमामध्ये शिक्षण घेत असलेलं, त्या अभ्यासक्रमाकरिता आकारण्यात येणाऱ्या वार्षिक शैक्षणिक शुल्काच्या ५०% किंवा रु.२५,०००/-, या पैकी जी रक्कम कमी असेल तेवढी रक्कम शिष्यवृत्ती म्हणून देण्यात येईल.
- विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी असावा व त्यांनी शालांत परीक्षा महाराष्ट्र राज्यातून उत्तीर्ण केलेली असावी.
- मागील वर्षाच्या निधीचे उपयोजिता प्रमाणपत्र (Utilisation Certificate) संचालक, (वैद्यकीय शिक्षण), वैद्यकीय शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व संचालक (तंत्र शिक्षण) तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्याकडून प्राप्त झाल्यानंतर अल्पसंख्याक विकास विभागाकडून पुढील वर्षाचा निधी मुक्त केला जाईल. याबाबत अल्पसंख्याक विकास विभागाकडून किंवा त्यांनी विहित केलेल्या अभिकरणांमार्फत वार्षिक तपासणी केली जाईल.

मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन
अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग
महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
सर्व मंत्रालयीन विभाग
संचालक, उच्च शिक्षण, पुणे
संचालक, तंत्रशिक्षण, मुंबई
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण, मुंबई
संचालक (कृषि), कृषि संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य,
संचालक (शिक्षण), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
* सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय (प्रसिध्दीसाठी)
निवडनस्ती.

* पत्राने.

